kodulinna eel-ajaloo ja ajaloo alale ning ta tööd Riia Aj. ja Muins. S.-i ülesannete täitmisel tuleb asjatundja (H. v. Bruiningk) arvamise järgi kõrgelt hinnata. Oma pika aja kestes kogutud Riia linna ajalugu valgustavad materjalid avaldas B. a. 1892 töös »Zur Geschichte der Belagerung u. Kapitulation der Stadt Riga 1709—10« (Mitt. XV), mis põhjalikult käsitleb saatuslikke aastaid Liivimaal. Järgneval a. ilmus B.-i kõige tuttavam teos »Beiträge zur Lebensgeschichte J. R. Patkuls« (Riga, 1893), milles uurija erapooletult valgustab Patkuli välist elukäiku kuni a. 1700. Mõlemas mainitud uurimuses puudutab B. ainult möödaminnes kodumaa politilisi sündmusi, mida on seletatud selle asjaoluga, et B. end ajaloo uurimise alal ainult asjaarmastaja tundis olevat. B.-i töö Patkuli üle, mis tunduvalt erineb varemini ilmunuist, tekitas Liivimaal mõnel pool meelepaha. — A. 1899 ilmus B.-i sulest erilise monograafiana kodulinna olusid valgustav »Geschichte der Juden in Riga bis zur Gründung der Hebräergemeinde im J. 1842«. — A. 1898 sai B. Königsbergi ülikoolilt dr. phil. h. c. astme; ta suri 3. X 1901. Peale B.-i surma andis A. v. Bulmerincq välja B.-i poolt kogutud »Aktenstücke u. Urkunden zur Geschichte d. St. Riga 1710—40« (3 kd.).

H. v. Bruiningk, Dr. phil. A. Buchholtz, Gedächtnisrede (SB Riga 1901, lk. 70—79, trükitud ka ajakirjas Illustr. Beilage zur Rigaschen Rundschau 1901, nr. 10) j. t. *A. R. C.*

BUCHHOLTZ, Arend, sünd. Riias a. 1857 ajaloolase August Wilh. B.-i pojana, õppis 1875—80 Tartu ülikoolis keeleteadust ja ajalugu, omandades cand. hist. kraadi. 1880—81 oli B. Riia linna raamatukogu juhataja abi, 1881—89 »Rigasche Stadtblätter« toimetaja, 1890—1923 Berliini linnavalitsuse teenistuses raamatukogude alal, 1906—23 Berliini keskraamatukogu juhataja, mis, tema poolt asutatud, tõusis Saksamaa parimaks avalikuks raamatukoguks. 1. I 1924 loobus B. vanaduse tõttu juhataja kohast. — B. on avaldanud rea teoseid raamatukogude, bibliograafia, genealoogia ja ajaloo alalt, milledest erilist tähelepanu väärib »Geschichte der Buchdruckerkunst in Riga 1588—1888«, Riga, 1890 (doktori-dissertatsioon). Teos käsitleb väga põhjalikult Baltimaa, eriti Riia trüki- ja kirjastusolusid iseäranis vanemast ajajärgust kuni XVIII a. s.-ni, ja esimese trükkija N. Mollyn'i trükke.

Zentralbl. f. Bibliothekswesen 1924, Jahrg. 41, lk. 58. *F. P.*

BUDBERG, Johann Gustav v., parun, üks n. n. »Budberg-Schraderi maaseaduse« projekti autoritest, sünd. 10. (11.?) VII 1693, õppis alates a. 1712 Königsbergis ja Halles, oli hiljemini Liivimaal mitmesugustes rüütelkonna ametites tegev, suri 15. (?) III 1754 maanõunikuna ja õuekohtu abi-esimehena. — Liivimaa maapäeva ettepanekul (1727) lubas Vene keskvalitsus komisjoni moodustada Liivimaa täielise maaõiguse kodifitseerimiseks (1728), millise komisjoni liikmeiks 1730. a. maapäeval valiti peale muude õuekohtu assessor J. v. Schrader ja Tartu maak. rüütelkonna esindajana B.; viimased ongi õieti 1737. a. maapäevale esitatud maaseaduse-kava kokku seadnud. Seadusekava kandis nime »Des Herzogthums Livland Ritter- und Landrecht« ja koostus 5-st osast (Gerichtsordnung, Personenrecht, Erbrecht, Sachen- u. Obligationsrecht, Criminalrecht). Kava aluseks näib olnud peamiselt Eestimaa rüütli- ja maaõigus, siis ka mitmed Saksa seadustekogud, eriti Preisi maaõigus. Üldiselt oli maaseaduse-kava eesmärgiks seni maksnud õiguslikud normid fikseerida — sel kujul, mil nad maa valitsevale kihile vastuvõetavad olid. Võiks m. s. ära märkida, et kava järgi oleks pärispõlves viibival talupojal olnud omasoetatud liikuva varanduse ja põllusaagi omamis- kui ka tingimisi pärandamise õigus; pärishärra vägivalla vastu võis talupoeg kaebust tõsta. — Kuid kavale polnud määratud kunagi seaduseks muutuda. Peale teiskordset läbivaatamist uue komisjoni poolt rändas projekt a. 1740 Peterburi, oli seal aastate kestes mitmes komisjonis harutusel ja sattus viimaks a. 1755 senati, kuhu ta jäigi; a. 1764 mainitakse projekti viimast korda senati kirjavahetuses. Uute sündmuste tõttu Katariina II valitsuse alul jäi kava unustusse.

B.-i elulool. andmed: A. v. Budberg, Beitr. zu einer Gesch. des Geschl. v. Bönninghausen, gen. Budberg (1897) tabelid nr. nr. VIII ja X, lk. 50. — Maaseaduse-kava kohta: Schwartz, Geschichte der livl. Ritterrechte (Hupel, N. Nord. Misc., Stck. 5. u. 6.), lk. 219—46; Bunge, Einleit. in die liv-, esth-, u. curl. Rechtsgeschichte (1849), lk. 283—86; R. Stael v. Holstein, Die Kodifizierung des balt. Provinzialrechts (B. M., 52., lk. 190 jj., 249 jj.); A. v. Transehe-Roseneck, Gutsherr u. Bauer in Livland im 17. u. 18. Jahrh. (1890), lk. 142—64. *R. K.*

BUDBERG, Leonhard Gustav, parun, maanõunik, õuekohtu assessor, sünd. a. 1640, tõsteti 1693. a. alul kun. Karl XI poolt Rootsi vabahärra seisusesse. — A. 1690 saadeti B. Liivi rüütelkonna poolt Tartu maapäeval tehtud otsuse põhjal ühes Patkuliga (vt.) Karl XI juurde, et nõutada maaõiguste ja privileegide säilitamist. See ülesanne saa-